

Szentmiklósi Sebők Sámuel által vezetett alesperesi naplóban feljegyzéseket találunk az 1787 és 1788 közötti időszakból a békési egyházmegye belső ügyeivel kapcsolatban. Az alesperesi naplónak csak a töredéke érhető el a levéltárban, a kézirat hiányzó részeit 1884-ben Szeremlei Sámuel eltávolította. Jelenleg a teljes eredeti kézirat nem rekonstruálható. Az alespereshez az egyházközségek abc-rendjében vezette a hozzá beérkezett instantiákat, de láthatóan felületesen rögzítette az iratok tartalmát, mert több gyülekezet esetében semmilyen bejegyzést sem készített. A fennmaradt bejegyzések sikkasztási problémákkal, lelkészek anyagi gondjaival, gyilkossági vádakkal és Szónyi Benjámín esperes-lelkipásztor leváltásával foglalkoznak.

[p. 103.]

Esperesi magános protocollum de a[nno] 1787.

Itt találtak még ebben a kötetben némely superintendensi és seniori hivatalos kerülő levelek az oskolákról s másokról, néh[ai] II. József nagy császár idejében.

Consignatio et brevis extractus eor[um], quae in v[enerabili] tractu Békésiensi a 1-a Febr[uarii] 1787 sub [...] Samuelis Sebeok Sz[ent]Miklósi prosenioris acta, commissa, decissa et executi sunt.

[p. 109.] Consignatio rerum et causarum singulares ecclesias concernentium, ubi ecclesiae secundum ordinem alphabeticum signanter.

Ágya	
Extractus relationum	Decisio, aut rescriptio
5-ta Junii 1787. datált levelében a t[iszteletes] prédikátor és az ekl[ézsi]a instálnak azeránt, hogy Vágó István nevű mesterek a prédikállásra facultáltassék	Mínthogy az eféle facultatio egyenesen főt[iszteletű] superintendens uramat illeti, a rector oda inviáltatott.
30. Octobris. Az ekl[ézsi]a jövedelmeiről és kimeneteleiről való számadás, minthogy hijjánosnak találtatott, azomba az előljárók előnkbe beadott írásokban panaszkodtak az ekl[ézsi]a javatskái rossz administratioja felől; tehát a t[iszteletes] prédikátornak megparantsoltatott, h[ogy] mentül hamarébb a számadást rendbeszedje, tiszt[eletes] nagyszeréndi prédikátor Bartha József uramnak committáltatott, hogy hivattatván annak idejében azon számadásban megjelenyen, és a prédikátor még karátsonig a számadást kezemhez küldje prorevisiora.	
[p. 110.] Békés	
[p. 111.] Berény	
[p. 112.] Doboz	
[p. 113.] Erdőhegy	
1787. 28. Octobris. Panaszolkodván a vári ekl[ézsi]a előljárói afelől, h[ogy] tiszt[eletes] Lázár Pál mostani erdőhegyi prédikátor uram utolszor adott számadásában némely difficultások találtattanak, mellyeket	

levelekben specificáltak is, általadván ezen levelet t[iszteletes] Lázár Pál uramnak, meghagyatott, hogy elmenvén Váriba, a dolgot complanálja.	
[p. 114.] FeketeGyarmat	
28. Octobris 1787. Visitatio alkalmatosságával sürgetvén az eltörölt keresztelésbeli stólának compensatioját, ekkor magokat meg nem határozhatták, h[ane]m h[ogy] levelek által fognak bennünket tudóssítani, azt ígérték.	29. Octobris datált levelekben azt írják: az ekl[ézi]a mindaddig legkissebb salarium jobbítást sem téssen, míg öfelsége meg nem határozza, mit és mennyiben fogja elrendelni, vid[e] lit[eris] sub no. 7.
[p. 115.] Gyoma	
[p. 116.] Gyula	
de dato 18. Sept[embris]1788. t[iszteletes] Nagy István úr levelében arról tudakozódván, vagy-e arról formalis parantsolattya öf[e]ls[é]g[éne]k, hogy a lutheranusok a plebanusok parochiaihoz tartozzanak, in eo casu ha helyben nints magoknak papjok, nevezetesen mikor részünkről való személyt véssen feleségül, hogy akkor is az esketés a plebanusé légyen. Mert a házassági parantsolatnak 30. §. szerint úgy tettik, h[ogy] bizonyoson szabad azáltal copuláltatni, amellyik fél papja által akarják a házasok, azomban a filialis ekl[esi]ak[na]k adja hiányának is egyenesen e volt a tzélja egyik, h[ogy] ki-ki a maga vallású papj[na]k inspectioja alatt légyen, nem a plebanusoké alatt, mind ennek előtte. Ezt feleltem:	1-o. Az eféléket d[e] d[at]o 17. Jan[uarii] 1786. emanált K. K. régi parantsolat, [...] I. Res. Car. Punct. 8 et 7 a stólára nézve a plebanusok alá vetette, hogy ezek eránt a Tol. Decr. v[agy] valamely más parantsolat dispensált volna, nem tudom. Sőt, h[ogy] nem dispensált légyen világoson megtettzik d[e] d[at]o 12? Jan[uarii] 1786., item 20. Febr[uarii] 1787. no. 1, amellyekben az efélék eránt a parantsolatik, h[ogy] amint eddig, úgy ezután is a plebanusoknak fizessék a stólát. 2-o. Magok a plebanus urak még ma is élnek ezen jussokkal. 3-o. A citált §. nem szól a különböző vallású házasokról, h[ane]m az ollyam völegényekről, akik más ekl[ézi]ában házasodnak, és ez azt engedi meg, h[ogy] akár a völegény, akár a menyassz[ony] papja előtt légyen a megeggyezése, mindenik megállhat. 4-o. Az affiliatio ereje tsak azokra terjed ki, akik az ekl[ézi]ához adfiliáltattak, ezekre nézve szabad functiokat tenni azon prédikátornak, akinek ekl[ézi]ájához adfiliáltattak. De a lutheranusok és más vallásúak a mi ekl[ézi]ánkhoz nem adfiliáltattak. Az sem téssen semmit, hogy sequiorem sexum sequitur copulatio, mert a leányra v[agy] asszonyra nézve, akinek vagy maga vallású papja, nints semmi akadály, h[ane]m a más vallású férfi tartozik a dispensatiot exoperálni.
[p. 117.] Ittebe	
1787 – ez a mostan minden felől öszveverekedő ekklésia prédikátort kívánván, elsőbe t[iszteletes] Gyarmathi uram a	Circa 11. Maii prédikátorul küldetett t[iszteletes] Boros István uram, aki eddig az ötsödi káplánságot és l[eány]tanítóságát

v[enerabilis] tractustól ennek megnézésére és rendbe szedésire [...] v[enerabilis] tractustól delegáltatott.	ditséretesen fojtatta.
[p. 118.] Makó	
[p. 119.] Ötsöd	
[p. 120.] Sebes	
A borossebesi t[iszteletes] prédikátor, t[iszteletes] Mészáros András uram t[iszteletes] Nagy István uramhoz inviált levelében arról panaszolkodik, már hét esztendeje, hogy abban az ekl[ézsi]ában nyomorog, de sem maga t[iszteletes] senior ur[am], sem képe azon ekl[ézsi]át nem visitálta azidőtől fogva, sem valamely currens soha hozzá nem ment, holott nagyon szükség volna, minthogy: 1-o. Abban az ekl[ézsi]ában nints semmi rend, v[agy] egymástól való függés. 2-o. A belső személyek[ne]k nem fizetnek, az I[ste]n parantsolativál semmit sem gondolnak, az I[ste]n tiszteletivel egészen felhagynak, azt merik mondani, hogy önekiek tsak akkor kell a pap, amikor keresztelője, v[agy] esketője, v[agy] halottya vagyon. 3-o. Ha bért kell szedni, ezzel fizetik ki: szedje maga. Ha valaki fizet I[ste]n nevébe valamit, v[agy] embert kell fogadni, aki házához vigye, v[agy] p[e]d[ig] feleségének v[agy] magának kell hurtzolni végig a falun. 4-o. Ezzel a resolutioval vagyon, h[ogy] ő ott többé nem marad.	
[p. 121.] Szentes	
[p. 122.] SzentAndrás	
Tiszteletes Kuthi uram tudósítván Sz[ent]Andrásról, hogy a rector Békési, tanítvány[na]k megveréséből következett halála miatt Szegvárra vitettetik, és így az iskola üressen marad, projectál mesternek egy Jakuts nevű téglási emeritus mestert	Ez általam confirmáltatott, és által is küldetett.
[p. 123.] Tartsa	
[p. 124.] NagyZerind	
[p. 125.] BélZerénd	
28. Octobris 1787. Visitatio alkalmatosságával panasszát írásban beadván az ekl[ézsi]a a prédikátora ellen, ezen dolognak complanatioja bizattatott t[iszteletes] nagyszeréndi prédikátor Bartha József uramra.	
[p. 126.] Vadász	

[p. 127.] Vári	
Ezeknek panaszok afelől, h[ogy] t[iszteletes] Lázár Pál uram utolszor adott számadásában sok difficultások találatnának, a panasz t[iszteletes] Lázár uram[na]k által adattott, és megparantsoltott, h[ogy] a praetendált difficultásokat mentül hamarébb eligazította.	
[p. 128.] Vásárhely	
1787 – A vásárhelyi ekl[ézi]a külső előjárói d[e] d[ato] 19. [Decem]bris 1787. jelentették afelől tett determinatiojokat, hogy t[iszteletes] senior Szőnyi Beniamin uram helyébe actualis prédikátornak fogják hívni békési prédikátor t[iszteletes] Dömény János uramat.	Mínthogy ezen levelekben tsak jelentik a megírt álhatatos meghatározásokat, azt p[e]d[ig] miért jelentik, nem írják, v[agy] benne semmit sem kérnek, hogy ezt ebből megérttem légyen, azeránt recognitiot adtam die 20. 1787.
1788 – Mínthogy t[iszteletes] Dömény János uram magát Vásárhelyre nem ajánlotta, die 9. Jan[uar]ii 1788 datált levelekben azt kéri, hogy olly consensust adjunk, hogy annak erejével a tractuson kívül akárhonnán is, és akárkit is, aki magát ajánlja, minden akadály nélkül bévehessék.	Ezen levélre lett replicaban magírtam: 1-o. hogy amíg a t[iszteletes] senior uramnak adott contractussa in suo vigore megáll, v[agy] ökegyelmével nem transigálnak aránta, addig a v[enerabilis] tractus a dologba bele nem szólhat. 2-o. Ollyanra, akit a v[enerabilis] tractus nem ismer, és még magok se tudják, ki fogna lenni, illyen peremptorius consensust nem adhat. 3-o. A Gyulán 22. Jan[uar]ii a[nni] c[urrentis] tartandó gyűlésre invitáltam az előjárókat.
2-a Aprilis a[nni] c[urrentis] megjelenvén nállam két expressussa az ekl[ézi]ának azt kívánták töllem, h[ogy] tiszteletes Szőnyi uramat tiltsam el a cathedratól, és a parochialis háztól, mert ők többé oda nem botsátták, a parochiaból p[e]d[ig] kihánnák.	Mínthogy t[iszteletes] Szőnyi Pál uram e mostani vacantiajában úgy lakik mint fiú az édesattya szárnyai alatt, az édesattyt is p[e]d[ig] úgy segíti mostani erőtelenségében, mint fiú, tartozó szoros kötelessége szerént ez mind a kettőjökre nézve olly természeti correlatio, amelytől sem az atyát a fiú eránt, sem a fiút az édesattya eránt nem lehet prohibeálni, egyszersmind a violentiatól megtiltattak, és általam a v[enerabilis] superintendentiara igazítottak a t[iszteletes] senior uram dolgának folytatása végett.
18. Maii a[nni] c[urrentis] ismét küldvén hozzám két expressussait, ú[gy]m[int] Deső János uramat, és Nyéki notariust, azt kívánták, hogy a v[enerabilis] tractus a tiszt[e]letes senior urammal való dolgokat vegye fel és már terminálja.	Mínth[ogy] a v[enerabilis] superintendentiától ezen dolognak terminálása 16. Apr[ilis] kiadattott commissioja szerént a v[enerabilis] tractusra mint prime instantiae forumra bizattott ezen caussanak v[agy] compositioja, v[agy] terminálása, évégre a t[iszteletes] atyafiakat pro 28. Maii a[nni] c[urrentis] convocáltam.
<i>Itt véget ér ez az igtatókönyv, ezentúl még csak egy üres levél van, melyre semmi nincs írva.</i>	

*Ezt 1884-ben eltávolítottam. Szeremlei mk. egyházmegyei levéltárnok
1787/G. III. 1.*